

В. Е. ВАКИМ

аспірант кафедри господарського права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, Харків, Україна
e-mail: misswakim06@gmail.com
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4702-5283>

АРХІТЕКТОНІКА ІННОВАЦІЙНИХ ВІДНОСИН В МЕХАНІЗМІ РЕАЛІЗАЦІЇ СПЕЦІАЛЬНИХ РЕЖИМІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ¹

Стаття присвячена пошуку елементів інноваційних відносин, які можуть стати об'єктом спеціального правового режиму інноваційної діяльності. Автором розглянуто та доповнено структуру національної інноваційної системи та визначені її підсистеми, що потребують активізації діяльності. Зауважено, що адресний підхід до формування механізму спеціального режиму має базуватися на диференціації сфер господарювання та визначення, де такий режим може створити сприятливі умови для інноваційного розвитку. Як потенційні об'єкти спеціального режиму господарювання запропоновано розглядати також і виробничі кластери та окремі види технологій.

Ключові слова: інноваційна діяльність, спеціальний режим, об'єкт спеціального режиму, національна інноваційна система, технологія, кластер.

Постановка проблеми. Інноваційна діяльність – об'ємне поняття, яке охоплює всі етапи інноваційного процесу від виникнення ідеї та розробки інноваційного продукту до його реалізації або експорту інноваційної продукції. Як зауважує Ю. Є. Атаманова, інноваційні відносини, що складаються у зв'язку зі створенням, поширенням та реалізацією інновацій, становлять

---

¹ Роботу виконано у межах цільової комплексної програми «Правове забезпечення реалізації політики держави на пріоритетних напрямках економічного розвитку та у сфері екологічної безпеки» (№ державної реєстрації 0111U000962).

ядро всієї системи відносин, які виникають в інноваційній сфері, однак не вичерпують їх, – між підсистемами національної інноваційної системи встановлюються функціональні зв'язки, які отримують об'єктивізацію у вигляді відносин між суб'єктами, спрямованих на вирішення різних питань організації та здійснення інноваційної діяльності [1]. Тому стимулювати діяльність усіх підсистем та суб'єктів національної інноваційної системи, включаючи інноваційні підприємства, науково-дослідні інститути та вищі навчальні заклади, інвесторів, венчурні фонди та інших зацікавлених осіб, можна завдяки запровадженню багатоваріативного спеціального правового режиму інноваційної діяльності.

Об'єктом спеціального режиму господарювання може стати господарська діяльність, пов'язана саме з інноваційним розвитком окремих галузей та видів виробництв. Зокрема, завдяки запровадженню до їх виробничої бази нових технологій, які, на думку О. М. Давидюка, гарантовано здатні забезпечити досягнення постійного та безперервного виробництва продукції з високими показниками конкурентоспроможності [2].

Так само об'єктом можуть стати господарські відносини, пов'язані з обігом цілої низки технологій, що віднесені до новітніх технологічних укладів, зокрема – біотехнології, інформаційні, телекомунікаційні технології, програмне забезпечення тощо.

Актуальність теми дослідження зумовлена визнанням необхідності розвитку інновацій, досягнення якого можливе завдяки впровадженню таких правових режимів, що забезпечували б державну підтримку наукових досліджень та їх подальшого перетворення на прибуткові проекти або конкурентоспроможні продукти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам інноваційної діяльності присвячені дослідження учених-юристів та економістів: Д. В. Задихайла, Ю. Є. Атаманової, О. М. Давидюка, Ю. М. Жорнокуя, Д. Александрова, А. І. Денисова, Ю. Бажала, П. Беленького, В. Беренса, Г. Бірмана, В. Власової, проте деякі питання постановленої проблеми все ще потребують висвітлення. Різні аспекти формування та функціонування спеціальних режимів розглянуто в роботах Л. Таран, О. Зельдіної, О. Буткевича, О. Олійника, Ю. Бронової та ін.

Формулювання цілей. Метою статті є дослідження інноваційних відносин та визначення потенційних об'єктів спеціального правового режиму інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Питання про правові режими інноваційної діяльності, незважаючи на формальну простоту, змістовно досить складне, та зачіпає багато суміжних проблем правового регулювання інноваційних відносин. Це пов'язано з тим, що сама категорія «правовий режим» є багато-

сторонньою узагальнюючою категорією, яка вбирає в себе основні юридичні засоби у сфері права [3].

Як зауважує Л. В. Таран [4], поняття «спеціальний правовий режим» є комплексним, тобто передбачає застосування різноманітних правових засобів, що належать до різних галузей права. Розповсюдження на одержувачів спецрежиму цілого ряду пільг, зокрема податкових та митних, одночасно із застосування валютно-фінансових преференцій та надання державної допомоги у сфері соціального забезпечення для найманих працівників – визначає комплексність цього поняття. До правових засобів, що становлять зміст спеціального режиму, слід також віднести державні гарантії, надання яких спрямоване на досягнення певної мети. Порушення або зловживання у сфері реалізації зазначених преференцій мають передбачати застосування заходів юридичної відповідальності. У поєднанні із особливим механізмом реалізації усі ці особливості і відрізняють розглядуваний режим від надання державою окремих пільг з оподаткування або митних операцій. Спеціальний преференційний режим може надаватися як адресно, тобто інвесторам у конкретній галузі, або підгалузі пріоритетного розвитку, по договорах про вільну торгівлю деякими видами товарів, так і на певній території.

Насамперед слід визначити, які саме суб'єкти мають стати одержувачами спеціального режиму інноваційної діяльності. Стимулювання діяльності різних суб'єктів – одержувачів спеціального режиму – потребує застосування різних правових засобів, адекватних їхнім функціям у рамках національної інноваційної системи (далі – НІС), що відображено в її структурі.

Структура НІС була об'єктом дослідження багатьох вчених. Хоча їхні погляди на це питання різняться, проте деякі елементи визнаються всіма дослідниками [5, с. 95]. До таких елементів належать: наукові установи, тобто розробники інновацій та промислові структури, що впроваджують інновації, інфраструктура, яка сприяє цьому процесу, ринок об'єктів інтелектуальної власності і технологій, правова база, що забезпечує регулювання обороту та охорону прав на інтелектуальні та інноваційні продукти.

Розвиток розгалуженої багатоланкової динамічної та гнучкої НІС є бажаним напрямом державної політики, спрямованої на досягнення ефективного впливу на інноваційні відносини. Однак належне виконання функцій, покладених на НІС, можливе і за умови мінімального обсягу її структури, який Ю. Є. Атаманова описала таким чином [5, с. 95–97]: 1) підсистема науки, в межах якої відбувається генерація нових ідей, розроблення нововведень, яку утворюють суб'єкти наукової діяльності, та до якої також віднесено фізичних осіб, завдяки інтелектуальній діяльності яких розробляються нові ідеї, так би мовити, «індивідуальні розробники»; 2) підсистема технічного забезпечення (виробників) інноваційних продуктів, що виконує трансформаційно-

адаптаційну функцію, яка полягає в доведенні розробок до придатного для впровадження й комерціалізації стану, тобто трансформує їх в інноваційні продукти; 3) підсистема споживання інноваційних продуктів, яку утворюють споживачі та реципієнти, що виступають на стороні інноваційного попиту; 4) та підсистема інноваційної інфраструктури, яка виконує функцію ресурсного забезпечення або сприяння реалізації інноваційних процесів. Мінімальний обсяг структури НІС має бути достатнім та необхідним для виникнення її основної інтегративної властивості – інновацій.

Для цілей запровадження спеціального режиму інновацій діяльності запропоновану базову структуру національної інноваційної системи слід деталізувати та доповнити, відповідно до функціонального призначення кожної підсистеми.

Отже, базовим елементом структури НІС є *підсистема науки*, в межах якої здійснюється первинна розробка інновацій, саме тут у суб'єкта наукової діяльності виникає право інтелектуальної власності на створений ним об'єкт.

Забезпечення технологічно-виробничого оформлення наукової розробки для її використання у реальному виробництві – також є однією з функцій, покладених на НІС. Крім того, перед розробниками інновацій постає питання щодо обґрунтування економічної прибутковості та моніторингу ринку з метою знайти ланку виробництва, де використання цього конкретного нововведення забезпечить його максимальну оборотоздатність. Ці завдання виконуються завдяки *підсистемі технологічної адаптації*, в межах якої формуються ноу хау – технічні, комерційні та інші не запатентовані знання, оформлені у вигляді технічної документації, навичок та виробничого досвіду, необхідні для організації того або іншого виду виробництва [6].

Відносини щодо реєстрації створених об'єктів інтелектуальної власності та передання прав на їх використання формуються в межах окремої підсистеми – *трансферу інновацій та технологій*.

Між названими підсистемами прослідковується послідовний зв'язок. Окремо слід виділити *підсистему інноваційної інфраструктури*, яка пронизує усю структуру НІС та взаємодіє з усіма іншими підсистемами. На неї покладено функцію ресурсного забезпечення та сприяння реалізації інноваційних процесів. Складність цієї підсистеми пов'язана з тим, що на її складові покладено виконання різноманітних функцій. В інноваційній інфраструктурі можна виділити такі основні складові: 1) фінансова складова, яка акумулює тимчасово вільні кошти та направляє їх на фінансування інноваційної діяльності; 2) інформаційна складова, яка забезпечує надання консультативних послуг, дослідження ринкової кон'юнктури та її динаміки, прогнозування стану ринків тощо [7]. До інноваційної інфраструктури слід віднести і орган державної влади, що реалізує державну політику у сфері інтелектуальної

власності, узагальнює практику застосування законодавства у цій сфері та здійснює реєстрацію об'єктів права інтелектуальної власності – наразі ці завдання покладено на Міністерство економічного розвитку і торгівлі; 3) організаційна складова, завдання якої полягає в налагодженні ринкових відносин між суб'єктами інноваційної діяльності через створення відповідних ринкових елементів, так би мовити, інноваційних бірж, а також доведення інновацій до споживачів.

Отже, кожна з названих підсистем потребує своїх специфічних заходів правового впливу саме на ті відносини та зв'язки, що виникають між суб'єктами інноваційної діяльності у межах окремої підсистеми. Наприклад, стимулювання підсистеми науки можливе завдяки проведенню загальних, галузевих або тематичних конкурсів інновацій або хакатонів, які можна організовувати на регіональному, державному або міжнародному рівні. Метою такого заходу є надання суб'єктам наукової діяльності можливості презентувати перед потенційними інвесторами свою ідею, розробку або технологію. Так, поєднання аграрного сектору економіки з інноваційними технологіями знайшло свою реалізацію через платформу AgTech Ukraine, яка проводить Всеукраїнський хакатон аграрних інновацій [8].

Загальний режим інноваційної діяльності, відповідно до якого більшість суб'єктів здійснюють інноваційну діяльність на загальнодозвільних засадах, підтримує в цілому будь-які новачії, незалежно від їх галузевої належності та конкретного виду діяльності [3]. Проте слід звернути увагу на неоднорідність та неоднаковість галузей економіки, зокрема секторів національної промисловості.

Основу диференціації організаційно-господарських механізмів впливу держави на відносини промислового господарювання, які уособлюють окремі базові типи її промислової політики, має бути покладено відносну сегментацію власних економічних характеристик та завдань економічного розвитку, що за специфікою власних економічних характеристик та завдань економічного розвитку вимагають адресного підходу до формування власних правових режимів господарювання [9].

Серед цих сегментів В. О. Усатий виділяє такі сектори національної промисловості, що: 1) представлені неконкурентоспроможними видами виробництв і які за відсутності або проблематичності формування необхідних конкурентних переваг є малоперспективними як економічно, так і з точки зору ефективності застосування для них заходів державної підтримки; 2) представлені конкурентоспроможними видами виробництв, що набули властивостей необхідної концентрації капіталу та спираються на коло вже сформованих конкурентних переваг, що сукупно реально привело до інтеграції відповідних національних промислових кластерів до світової системи економічних від-

носин; 3) представлені видами виробництв, що за умови державної підтримки спроможні протягом визначеного часу сформувавши та використовувати власні конкурентні переваги зокрема *за рахунок інноваційного розвитку* та відповідно великої частки доданої вартості у складі товарної продукції і на цій підставі набути необхідного рівня конкурентоздатності та інтегруватися у світову економіку; 4) представлені видами виробництв, що забезпечують інтереси національної безпеки в сфері промислового виробництва.

Правові засоби, що дозволяють підштовхнути інноваційний розвиток в напрямку відповідного сегменту національної промисловості та забезпечити ефективність та конкурентоспроможність цього сегменту, також мають стати одним із аспектів спеціального режиму інноваційної діяльності. Поєднанню елементів національної інноваційної системи із відповідними сегментами промисловості сприяє процес *кластеризації*. Головною ідеєю концепції кластерингу є створення коопераційних зв'язків між підприємствами-виробниками, підрядниками, постачальниками ресурсів і технологій, а також між науково-дослідними та фінансово-кредитними установами [10].

Однією з основних ознак кластеру є те, що його учасники розташовуються в межах одного населеного пункту або території, що зумовлює їх тісну співпрацю, робить її зручною для всіх сторін. До того ж, у межах кластеру об'єднуються підприємства, що займаються одним видом виробництва, а їх сумісна діяльність, як правило, направлена на кінцевий експорт виготовленої продукції.

Така кооперація та спеціалізація дають змогу учасникам кластера підвищувати ефективність своєї діяльності, швидше запроваджувати нові технології та продукти і т. д. Підприємства – учасники кластера, з одного боку, конкурують між собою, а з другого – спільно працюють над пошуком нових шляхів вирішення різноманітних проблем (серед них – постачання ресурсів, доступ до нових ринків збуту тощо). Таким чином, у межах кластера відбувається своєрідне поєднання конкуренції та кооперації [10]. Тому спеціальний режим інноваційної діяльності має враховувати переваги кластерного економічного підходу та застосовувати відповідні правові засоби для підтримки процесу кластеризації, який, на думку В. В. Кулішова, має відбуватися за участі державних установ.

Головне у структурі кластерів – це розповсюдження інновацій та налагодження соціальних зв'язків по всій системі створення вартості і соціокультурних цінностей. Це дозволяє мінімізувати транзакційні і трансформаційні витрати та підсилити конкурентоздатність нації. Фахівці у наукових працях подають різноманітні класифікації кластерів. Зокрема, за ознакою інноваційності виділяють такі види кластерів:

– побудовані на знаннях і характерні для підприємств, що належать до секторів з високою інтенсивністю досліджень та розробок. Утворюються, зазвичай, навколо провідних науково-дослідних установ регіону чи держави, найчастіше – у фармацевтичній, хімічній промисловості, а також у літакобудуванні;

– залежні від постачальників. Мають форму підприємств, інноваційна діяльність яких залежить, перш за все, від здатності співпрацювати з розробниками інноваційних товарів чи технологій. Зустрічаються у сільському та лісовому господарстві;

– побудовані на інформації. Характерні для підприємств, що оперують складними системами перетворення інформації з метою надання спеціалізованих послуг своїм клієнтам. Діють у фінансовій, видавничій сферах, а також у туристичній галузі;

– спеціалізовані на постачанні. Утворюються підприємствами, що здійснюють великі витрати на дослідження та розробки, коли увага приділяється продуктовим інноваціям та взаємозв'язкам зі споживачами. Характерні для підприємств, що виробляють специфічні товари (наприклад, програмне забезпечення);

– побудовані на створенні інноваційних технологій. Господарючі суб'єкти, що входять до них, займаються розробкою та впровадженням, зацікавлені в інноваційних технологіях. Такі кластери зустрічаються найчастіше у машино- та приладобудуванні [10].

Функціонування кластерів, у межах яких співпрацюють підприємства різних сфер господарювання, приводить до створення такої моделі співробітництва, коли інноваційне підприємство може здійснювати розробку та обслуговування інновацій та технологій на замовлення іншого суб'єкта господарської діяльності в рамках *договору аутсорсингу*. Прикладом таких відносин є відносини за договорами ІТ-аутсорсингу в банківській системі України. У межах електронної комерції волевиявлення учасників правовідносин відбувається завдяки засобам електронних систем комунікацій. Потреба банків надати споживачам банківських послуг доступ до електронного банкінгу реалізується завдяки договорам ІТ-аутсорсингу [11].

Важливо, на думку А. В. Фадеєва, що взаємні права та обов'язки за названим договором створюють для банку регуляторне правове середовище для *розподілу ризиків від такої діяльності*. Більше того, виконуючи непрофільну для банку функцію – технологічний супровід банківської операції, аутсорсер не вступає із клієнтом банку в правовідносини, проведення банківських трансакцій в межах електронного банкінгу здійснюється від імені банку. Така взаємодія між банком – замовником ІТ-послуги, аутсорсером та клієнтами має

низку позитивних властивостей, що підвищують загальну ділову активність учасників ринку [11]. Такі самі відносини можуть скластися між іншими суб'єктами господарювання та інноваційними підприємствами щодо здійснення технологічного супроводу відповідних виробництв або надання відповідних послуг.

Ці та інші подібні відносини виникають між рівними суб'єктами господарювання, що мають однаковий правовий статус, а їх зміст полягає у передаванні технологій на диспозитивних засадах. Такий вид обігу технологій опосередковує їх трансфер у приватноправовому секторі економіки. Можна виділити певні форми такого передавання: 1) створення технологій та/або її складової частини одним суб'єктом господарювання на виконання господарсько-правових договірних зобов'язань, взятих на себе перед іншим суб'єктом господарювання; 2) створення технологій та/або її складових частин структурним підрозділом суб'єкта господарювання (чи учасником об'єднання суб'єктів господарювання) для їх подальшого втілення тим самим суб'єктом господарювання (чи іншим учасником такого об'єднання); 3) діяльність «технологічних парків» як специфічних суб'єктів господарювання, спрямована на створення наукоємної продукції, у тому числі і нових та високих технологій; 4) залучення іноземного інвестиційного капіталу, який буде направлений на створення нових технологій з метою їх наступної реалізації широкому колу господарюючих суб'єктів [2].

Проте О. Давидюк зазначає, що *обіг технологій* може здійснюватися як на диспозитивних, так і на імперативних засадах. Обіг технологій, заснований на *імперативних засадах*, становить створення, розроблення, передавання прав та втілення технологій, спрямованих на забезпечення стратегічних державних інтересів, запровадження спеціальних заходів державного впливу стосовно підвищення загальнонаціонального технологічного рівня, організаційних, прогностичних, адміністративних заходів стратегічного та оперативного планування трансферу технологій. Передавання прав на технології, засноване на публічно-правових засадах, має включати такі форми: 1) розміщення державного замовлення на створення певної технології серед відповідних державних підприємств за рахунок коштів з державного бюджету через механізм *державного приватного партнерства* та відповідні державні (національні) цільові програми; 2) проведення серед державних підприємств, установ та організацій спеціальних конкурсів на створення найбільш економічно «привабливої» позиції щодо технології; 3) передавання вже створеної технології певним суб'єктам господарювання на засадах державного кредитування чи субсидіювання; 4) встановлення зобов'язань щодо створення певних технологій серед визначеного кола суб'єктів господарювання; 5) вста-

новлення особливих вимог до здійснення певних видів господарської діяльності з використанням технологій, обов'язковим одночасним створенням пропозицій щодо передавання таких технологій на відповідному ринку; б) планування та прогнозування науково-дослідницької та дослідно-конструкторської діяльності державних наукових та науково-дослідних установ та інші передбачені законодавством форми передавання технологій [2]. Зазначені форми обігу технологій здатні реалізуватися в межах комплексного спеціального режиму інноваційної діяльності.

Висновки. Інноваційні відносини являють собою масив вертикальних і горизонтальних зв'язків між суб'єктами, які виконують різні за характером завдання в межах інноваційного процесу. Залежно від функції, яку покладено на певний суб'єкт, та етапу інноваційного процесу, де ця функція знаходить свою реалізацію, визначається місце суб'єкта у структурі НІС. Кожна підсистема структури НІС потребує індивідуального підходу для встановлення, які саме недоліки ринку або системи управління гальмують діяльність суб'єктів цієї підсистеми, та які правові засоби можна застосувати для подолання таких недоліків.

Таким чином, спеціальний правовий режим інноваційної діяльності утворює систему засобів господарсько-правового впливу на комплекс неоднорідних відносин, що складаються під час здійснення інноваційної діяльності, що направлені на стимулювання як кожної підсистеми окремо, так і НІС в цілому.

З іншого боку, спеціальний режим має створити сприятливі умови для інноваційного розвитку окремих видів промисловості. Завдяки запровадженню пільг та додаткових гарантій останні спроможні сформувати та використовувати власні конкурентні переваги. Проте за деяких обставин доцільним може бути надання індивідуальних пільг окремим господарським організаціям через механізм державно-приватного партнерства.

Отже, об'єктом застосування спеціального режиму інноваційної діяльності можуть бути:

1) сама НІС – як комплекс суспільно-економічних відносин інноваційного характеру в сфері господарських послуг;

2) окремі елементи НІС, які потребують особливої активізації своєї діяльності;

3) окремі сегменти сфери господарювання, де спеціальний режим має створити сприятливі умови для інноваційного розвитку як цілої галузі, так і окремих видів виробництв та кластерів;

4) окремі види або типи інноваційних технологій, зокрема відносини щодо їх створення, комерціалізації, імпорту та використання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Атаманова Ю. Є. До питання правового визначення інноваційної діяльності. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Економічна теорія та право.* 2010. №1. С. 124–134.
2. Давидюк О. М. Господарсько-правове регулювання обігу технологій в Україні: перспективи доопрацювання. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Економічна теорія та право.* 2010. №1. С. 150–158.
3. Атаманова Ю. Є. До питання про правовий режим інноваційної діяльності в Україні. *Право України.* 2010. №8. С. 72–79.
4. Крупа Л. В. Спеціальний правовий режим і проект Цивільного кодексу України. *Вісник університету внутрішніх справ.* 1999. Вип. 6. С. 264–267. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs.1999.6.71>.
5. Атаманова Ю. Є. Господарсько-правове забезпечення інноваційної політики держави: монографія. Харків: ФІНН, 2008. 424 с.
6. Про іноземні інвестиції: лист Держ. подат. адміністрації України від 10.04.1997 №22-0417/10-2799. URL: <http://ua-info.biz/legal/baseei/ua-tmtfoe.htm>.
7. Бойчик І. М. Ринкова інфраструктура: сутність та характеристика. *Сталий розвиток економіки.* 2013. №3. С. 34–41. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre.2013.3.9>.
8. Офіційний сайт AgTech Ukraine. URL: <https://agtech.com.ua/pidsumky-vseukrainskogo-hachatony-agrarnih-innovaciyi-2017>.
9. Усатий В. О. Господарсько-правове забезпечення державної промислової політики України: монографія. Харків: Юрайт, 2016. 176 с.
10. Кулішов В. В. Кластер – основа інноваційного розвитку економіки. *Інноваційна економіка.* 2013. №2. С. 3–6. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek.2013.2.2>.
11. Фадеев А. В. Аутсорсинг у банківській діяльності як правовий засіб розвитку підприємництва в Україні. *Актуальні проблеми права: теорія і практика.* 2014. №29. С. 233–238. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/app_2014_29_38.

REFERENCES

1. Atamanova, Yu. Ye. (2010). Do pytannia pravovoho vyznachennia innovatsiinoi diialnosti. *Visnyk Natsionalnoi yurydychnoi akademii Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho. Serii: Ekonomichna teoriia ta pravo – Bulletin of the Yaroslav Mudryi National Law Academy of Ukraine. Series: Economic Theory and Law, No. 1,* 124–134 [in Ukrainian].
2. Davydiuk, O. M. (2010). Hospodarsko-pravove rehuliuвання obihu tekhnolohii v Ukraini: perspektyvy doopratsiuvannya. *Visnyk Natsionalnoi yurydychnoi akademii Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho. Serii: Ekonomichna teoriia ta pravo – Bulletin of the Yaroslav Mudryi National Law Academy of Ukraine. Series: Economic Theory and Law, No. 1,* 150–158 [in Ukrainian].
3. Atamanova, Yu. Ye. (2010). Do pytannia pro pravovyi rezhym innovatsiinoi diialnosti v Ukraini. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine, issue 8,* 72–79 [in Ukrainian].

4. Krupa, L. V. (1999). Spetsialnyi pravovyi rezhym i proekt Tsyvilnoho kodeksu Ukrainy. *Visnyk universytetu vnutrishnikh sprav – Bulletin of National University of Internal Affairs, No. 6*. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_1999_6_71 [in Ukrainian].
5. Atamanova, Yu. Ye. (2008). Hospodarsko-pravove zabezpechennia innovatsiinoi polityky derzhavy. Kharkiv: FINN [in Ukrainian].
6. Lyst Derzhavnoi podatkovoi administratsii Ukrainy vid 10.04.97 r. 22-0417/10-2799 «Pro inozemni investytsii» Retrieved from <http://ua-info.biz/legal/baseei/ua-tmtfoe.htm> [in Ukrainian].
7. Boichyk, I. M. (2013). Rynkova infrastruktura: sutnist ta kharakterystyka. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable development of economy, No. 3*. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_3_9 [in Ukrainian].
8. Ofitsiynyi sait AgTech Ukraine. Retrieved from <https://agtech.com.ua/pidsumky-vseukrainskogo-hachatony-agrarnih-innovaciyi-2017/> [in Ukrainian].
9. Usatyi, V. O. (2016). Hospodarsko-pravove zabezpechennia derzhavnoi promyslovoi polityky Ukrainy. Kharkiv: Yurait [in Ukrainian].
10. Kulishov, V. V. (2013). Klaster – osnova innovatsiinoho rozvytku ekonomiky. *Innovatsiina ekonomika – Innovative economy, No. 2*. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_2_2 [in Ukrainian].
11. Fadieiev, A. V. (2014). Outsorsinh u bankivskii diialnosti yak pravovyi zasib rozvytku pidpriemnytstva v Ukraini. *Aktualni problemy prava: teoriia i praktyka – Topical issues of law: theory and practice, No. 29*. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/app_2014_29_38 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 17.06.2017 р.

В. Э. ВАКИМ

аспирант кафедры хозяйственного права Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, Харьков, Украина

АРХИТЕКТОНИКА ИННОВАЦИОННЫХ ОТНОШЕНИЙ В МЕХАНИЗМЕ РЕАЛИЗАЦИИ СПЕЦИАЛЬНЫХ РЕЖИМОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ

Статья посвящена поиску элементов инновационных отношений, которые могут стать объектом специального правового режима инновационной деятельности. Автором рассмотрена и дополнена структура национальной инновационной системы и определены те ее подсистемы, которые нуждаются в активизации своей деятельности. Адресный подход к формированию механизма специального режима должен основываться на дифференциации сфер хозяйствования и определения, в каких сферах такой режим может создать благоприятные условия для инновационного развития. В качестве потенциальных объектов специального режима инновационной

деятельности предложено рассматривать также производственные кластеры и отдельные виды технологий.

Ключевые слова: инновационная деятельность, специальный режим, объект специального режима, национальная инновационная система, технология, кластер.

W. E. WAKIM

PhD. Student of the Economic Law Department, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine

ARCHITECTONICS OF INNOVATIVE RELATIONS IN THE MECHANISM OF IMPLEMENTATION OF SPECIAL MANAGEMENT REGIMES

Problem setting. Innovation activity is a volumetric concept that covers all stages of the innovation process. Therefore, it is possible to stimulate the activity of all subsystems and subjects of the national innovation system by introducing a multivariate special legal regime of innovation activity.

Recent research and publications analysis. The research of D. V. Zadykhaylo, Yu. Ye. Atamanova, O. M. Davydiuk, Yu. M. Zhornokui, D. Aleksandrov, A. I. Denysov, Yu. Bazhal, P. Belenkyi, V. Berens, H. Birman, V. Vlasova are devoted to the problems of innovation activity. However some areas of this problem are still out of scientific attention. Different aspects of the formation and functioning of special regimes are considered L. Taran, O. Zeldina, O. Butkevych, O. Oliinyk, Yu. Bronova.

Paper objective. The purpose of the article is to study the innovation relations and to identify the potential objects of the special legal regime of innovation activity.

Paper main body. Innovative relationships are an array of vertical and horizontal links between actors. The place of the subject in the structure of the national innovation system is defined by the function and stage of the innovation process. Thus, the special legal regime of innovation forms the system of means of economic and legal influence on the complex of relations.

The special regime should create favorable conditions for the innovative development of industry's certain types. There are able to form and use their own competitive advantages through the introduction of privileges and additional guarantees.

Conclusions of the research. The object of applying the special regime of innovation activity may be:

1. The national innovation system as a complex of socio-economic relations of an innovative character in the area of economic services;
2. Separate elements of NIS, which require a special activization of its activities;
3. Separate segments of the economy;
4. Certain kinds or types of innovative technologies.

Short Abstract for an article

Abstract. The article is devoted to the find an elements of innovative relations that can become the special legal regime object of innovation activity. The author considers and complements the structure of the national innovation system and identifies subsystems that require activation of the activity. The address approach to the special regime mechanism should be based on the differentiation of management spheres and determination where such a regime can create favorable conditions for innovative development. It is proposed to consider production clusters and certain types of technologies as potential objects of the special mode of economic management.

Key words: innovation activity, special regime, special regime object, national innovation system, technology, cluster.